

Nr 3.

Ankom till riksdagens kansli den 14 mars 1919 kl. 1/3 e. m.

Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 3, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående undervisningens organiserande ur rättvisans synpunkt och för lösning av den sociala frågan.

I en inom andra kammaren av herr *Ericson* i Funäsdalen väckt motion, nr 314, hemställes, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla, att ur rättvisans synpunkt och för lösning av den sociala frågan undervisningen måtte så organiseras,

att all landets ungdom blir likvärdigt uppfostrad till högre bildning, lämpad efter olika anlag och uppgifter;

att för ändamålet staten övertager kostnaden för denna ungdoms underhåll och undervisning under lärotiden, i den mån den ej kan annorledes bestridas;

att i undervisningsplanen ingår ävenledes undervisning och fostran i social etik och humanitet, yrkesutbildning, produktiva sysselsättningar och hänsyn till den kroppsliga utvecklingen; samt

att, därest ett vanskligt urval för tillträde till de högsta läroanstalterna anses oundgängligt, ungdom med företrädesvis receptiva anlag ej beredes företräde framför ungdom, som till anlagen äro mera individuellt begåvade och lagda för att tänka själva.

Motionären har i sin motion åberopat motiveringen i motionen nr 119, väckt i första kammaren av herr *Lindhagen*, till vilken motivering jämväl utskottet får hänvisa.

Utskottet.

Motionärerna syfta ytterst till åstadkommande av en broderlig mänsklighet utan klasskillnader. Då dessa senare enligt deras mening mindre leda sitt ursprung från de vitt skilda egendomsförhållandena i och för sig än från olikheterna i bildningshänseende, bör ett utjämnande av ifrågavarande klassmotsatser kunna ernås genom uppställandet av målet: lika bildning för alla.

Denna tanke utvecklas sedan närmare. Den lika rätten till bildning bör icke upphöra vid den punkten av läroverkets utbildningsarbete, där gymnasiet tar vid, utan all ungdom bör på statens och kommunernas bekostnad beredas »en likvärdig teoretisk-teknisk undervisning ända fram till ett stadium, som motsvarar ungefär den nuvarande studentexamen». Och när alla människor på detta sätt fått en lika och högre bildning, bortfalla klasskillnaderna av sig själva.

För att giva en lämplig bakgrund för bedömandet av det förslag, som motionärerna framfört, anser sig utskottet böra erinra om sådana beslut och åtgärder på undervisningens område, som synas vara ägnade att i sin mån tillgodose de av motionärerna framförda önskemålen.

Sedan flera år ha funnits kommunala mellanskolor, vilka, byggande på folkskolans grund, föra fram till realskoleexamen. Genom 1918 års riksdagsbeslut beredas kommunerna möjlighet att parallellt med dessa inrätta så kallade praktiska ungdomsskolor, bland vilka den högre folkskolan, om den göres fyraårig, är avsedd att i praktisk riktning bibringa ett bildningsmått, ungefär motsvarande vad den kommunala mellanskolan i teoretisk riktning avser att giva. För dem, som efter slutad folkskolekurs vilja ägna sig åt förvärvsarbete, beredes genom fortsättningskolor, lärlingsskolor och yrkesskolor, lantmannaskolor, lanthushållningsskolor, husmodersskolor, tekniska elementarskolor och handelsgymnasier m. fl. tillfälle till fortsatt utbildning.

Skall en säker grundval läggas för dessa ungdomsskolor, måste folkskolan så förbättras, att den kan helt fylla sin uppgift. I sådant syfte pågår inom skolöverstyrelsen på grund av riksdagens år 1917 fattade beslut utredning om åtgärder till halvtidsläsningens avskaffande och de sämre skolformernas ersättande med bättre sådana. Därjämte har skolöverstyrelsen i sitt förslag till ny undervisningsplan för folkskolan upptagit ytterligare en årsklass.

Den närmast liggande uppgiften, kring vilken alla folkundervisningens vänner böra samla sig till enigt och målmedvetet arbete, blir då att landet runt genomföra de redan beslutade eller på grund av riks-

dagens år 1917 fattade beslut planerade reformerna på här ifrågavarande område för att sedan, i den mån erfarenhet vinnes och den ekonomiska utvecklingen det medgiver, bygga vidare på den lagda grunden och sålunda steg för steg närma sig det bildningsideal, motionärerna uppställt.

Att redan nu, innan här antydda uppgifter blivit lösta, sätta i gång utredning angående ett så omfattande reformprogram, som det motionärerna skisserat, skulle säkerligen ej kunna leda till det avsedda resultatet, ej minst därför att det härför nödiga ekonomiska underlaget enligt utskottets mening ej ännu förefinnes. Motionärerna tala också själva om de »säkerligen ofantliga kostnader», reformen skulle medföra.

Huvudvikten i fråga om ungdomens utbildning synes utskottet böra läggas mera på att bereda alla *lika möjligheter* till bildning än att söka giva alla *samma bildningsmätt*, något som på grund av individernas olika begåvning knappast lär vara möjligt.

I detta sammanhang må erinras om de ansatser, som redan gjorts i syfte att för begåvad ungdom från obemedlade hem underlätta ernäendet av högre bildning, och anser utskottet, att mycket i den vägen ytterligare kan göras. Den av Kungl. Maj:t den 30 december 1918 tillsatta skolkommissionen torde ock komma att framlägga förslag i denna riktning.

Att flera av de tankar, som uttryckas i motionen, äro i hög grad värda att behjärtas vid skolundervisningen — t. ex. det starka betonet av vikten utav vägledning i social etik, av faran för ett över-skattande av de receptiva begåvningarna o. s. v. — vill utskottet villigt erkänna. Flera av dessa önskemål kunna och böra dock redan nu uppfyllas inom den nuvarande undervisningens ram. Men då utskottet anser, å ena sidan att motionärernas förslag är så vittgående, att det under nuvarande förhållanden ej kan helt förverkligas, och å andra sidan genom redan beslutade eller planerade åtgärder motionärernas krav, i den mån de för närvarande kunna anses realiserbara, redan synas ha vunnit det beaktande, som förhållandena medgiva, får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 14 mars 1919.

På utskottets vägnar:

FRANS BERGGREN.

I slutbehandlingen av förevarande ärende ha deltagit: herrar *Berggren, Welin Andersson* i Stockholm, *Johanson* i Huskvarna, *Jungnell, Westman, Berglund, Larsson* i Ångebäck, *Åhrberg* och *Jensen*.
